

**LAGNING 145 KV JARÐSTRENGS (NESJAVALLALÍNA 2)
FRÁ NESJAVÖLLUM AÐ GEITHÁLSI,
GRÍMSNESS- OG GRAFNINGSHREPPI,
SVEITARFÉLAGINU ÖLFUSI, MOSFELLSBÆ OG
REYKJAVÍK**

Ákvörðun um matsskyldu

NIÐURSTAÐA

Það er niðurstaða Skipulagsstofnunar að lagning 145 kV jarðstrengs frá Nesjavöllum að Geithálsi (Nesjavallalína 2) sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun veur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Grímsness- og Grafningshrepps, Sveitarfélagsins Ölfuss, Mosfellsbæjar og Reykjavíkurborgar skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. og starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis og umhverfissviðs Reykjavíkurborgar skv. reglugerð nr.785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun og leyfi iðnaðarráðherra skv. raforkulögum nr. 65/2003 um lagningu háspennulína sem er 66 kV eða stærri.

Áður en framkvæmdaleyfi er veitt þarf að liggja fyrir staðfest breyting á Aðalskipulagi Grímsness- og Grafningshrepps 2002-2014, Aðalskipulagi Sveitarfélagsins Ölfuss 2002-2014, Aðalskipulagi Mosfellsbæjar 2002-2024 og Aðalskipulagi Reykjavíkur 2001-2024. Aðalskipulagsbreytingarnar eru háðar lögum nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.

Fyrir liggur niðurstaða um umhverfisáhrif lagningar 145 kV jarðstrengs á fornleifar, jarðmyndanir, gróður, fugla og vatnsverndarsvæði. Skipulagsstofnun bendir viðkomandi sveitarfélögum á að fjalla þarf um þessi áhrif í umhverfismati aðalskipulagstillögunnar fyrir svæðið. Með kynningu á aðalskipulagi mun almenningi gefast tækifæri til að kynna sér fyrirhugaðar framkvæmdir.

Skipulagsstofnun ítrekar mikilvægi þess að Landsnet ehf. og aðrir sem að framkvæmdinni koma viðhafi þá verktilhögun og mótvægisáðgerðir sem kynnt hafa verið við meðferð málsins og vöktun á áðgerðum og áhrifum þannig að framkvæmdin sé ekki líkleg til að valda verulegum og óafturkræfum áhrifum á umhverfið. Kærufrestur er til 9. júlí 2007.

INNGANGUR

Þann 12. apríl 2007 tilkynnti Landsnet lagningu jarðstrengs frá Nesjavöllum að Geithálsi til Skipulagsstofnunar samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. og lið 3 b í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Grímsness- og Grafningshrepps, Mosfellsbæjar, Sveitarfélagsins Ölfuss, Fornleifaverndar ríkisins, Framkvæmdastjórnar um vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins, Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis, Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, iðnaðarráðuneytis, Orkuveitu Reykjavíkur, Neytendastofu, Umhverfisstofnunar, umhverfissviðs Reykjavíkurborgar og Vegagerðarinnar.

Umsagnir bárust frá Grímsness- og Grafningshreppi, með bréfi dags. 3. maí 2007, Mosfellsbæ með bréfi dags. 16. maí 2007, Sveitarfélaginu Ölfusi með bréfi dags. 14. maí 2007, Fornleifavernd ríkisins með bréfi dags. 14. maí 2007, Framkvæmdastjórn um vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins með bréfi dags. 30. maí 2007, Heilbrigðiseftirliti Kjósarsvæðis með bréfum dags. 16. og 23. maí 2007, Heilbrigðiseftirliti Suðurlands með bréfi dags. 29. maí 2007, iðnaðarráðuneyti með bréfi dags. 14. maí 2007, Neytendastofu með bréfi dags. 2. maí 2007, Umhverfisstofnun með bréfi dags. 18. maí 2007, umhverfissviði Reykjavíkurborgar með bréfum dags. 18. og 30. maí 2007 og Vegagerðinni með bréfi dags. 29. maí 2007. Umsögn barst ekki frá Orkuveitu Reykjavíkur.

Frekari upplýsingar bárust frá Landsneti með bréfum dags. 22. og 31. maí 2007.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARADILA

Fyrirhuguð framkvæmd. Um er að ræða lagningu 145 kV jarðstrengs, Nesjavallalínu 2, frá tengivirki við Nesjavallavirkjun að aðveitustöð Landsnets á Geithálsi, alls rúmlega 24 km langa leið. Með nýrri línu léttir álagi af Nesjavallalínu 1 sem nú þegar er orðin yfirlestuð, dregur úr orkutapi og hættu á truflunum á núverandi línu. Fram kemur að við val á jarðstrengsleiðinni hafi verið haft að markmiði að fylgja röskuðum svæðum eins og unnt er. Upp frá Nesjavallavirkjun liggja strengleiðin eftir vegslóð um raskað hraun meðfram Nesjavallaæð. Áætluð strengleið sé síðan að verulegu leyti innan veghelgunarsvæðis Nesjavallaleiðar (nr. 435) og Hafravatnsvegar (nr. 431), og að hluta meðfram malarslóð sem liggja með Nesjavallaæð og fyrirhugaðri Hellisheiðaræð. Fram kemur að á Háhygg ofan Nesjavalla verði þó vikið frá Nesjavallaleið og farið niður brekkuna norðan við Nesjavallaæð. Síðan verði farið yfir Nesjavallaveg og meðfram honum norðanverðum að Dyrinum við Dyradal.

Fram kemur að jarðstrengurinn verði grafinn niður ásamt ljósleiðara í skurð sem verði að lágmarki um 1,25 m að dýpt. Við yfirborð verði skurðurinn u.þ.b. 1,3-1,6 m að breidd og gera megi ráð fyrir þar sem því verði við komið að uppmokstur verði settur á milli vegar og skurðar og að hann dreifist yfir um 3 m breitt svæði. Uppmokstur sem til falli við skurðgröftinn verði nýttur eins og hægt sé til fyllingar í skurðinn, að loknum frágangi lagna, en flytja þurfi um 20.000 m³ af sandi að frá efnissölum á höfuðborgarsvæðinu, til að setja næst strengnum. Áhrifa framkvæmdarinnar muni líklega gæta á um 10 m breiðu beltum og megi gera ráð fyrir að hreyft verði við jarðvegi á um helmingi þess svæðis.

Sjónræn áhrif og áhrif á jarðmyndanir. Fram kemur að jarðstrengslögnin hafi nánast engin áhrif á landslag á leiðinni. Einhver sjónræn áhrif verði fyrstu árin á

meðan gróður sé að hylja jarðrask á strengleiðinni, en eftir 2-3 ár hverfi þau ummerki nær algjörlega. Sérstæðustu jarðmyndanirnar á strengleiðinni séu þar sem farið verði um Hengladali. Á þeim kafla liggja strengurinn innan veghelgunarsvæðis og muni sérstæðum jarðmyndunum því ekki verða raskað vegna framkvæmdarinnar. Viðkvæmasta svæðið sé við Dyrnar í Dyradal og þurfi að útfæra strengleiðina þar í samráði við Umhverfisstofnun og Orkuveitu Reykjavíkur. Annað hvort þurfi að leggja strenginn í vegkanti og vegfláa, eða bora fyrir honum undir veginn til þess að áhrif framkvæmdarinnar verði sem minnst.

Áhrif á gróður og fugla. Fram kemur að gróður innan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar einkennist af graslendi sem sáð hafi verið eftir fyrri framkvæmdir og verði allt jarðrask á grónum svæðum grætt upp að framkvæmdum loknum. Talið sé að áhrif á fuglalíf verði lítil, ekki verði um að ræða röskun á búsvæðum en trufun verði á framkvæmdatíma sem þó sé fyrirhugaður seinni parts sumars og haust 2008.

Áhrif á menningarminjar. Fram kemur að ekki sé vitað til að fornleifar eða aðrar minjar séu á jarðstrengleiðinni en fyrirhuguð sé fornleifaskoðun á framkvæmdasvæðinu áður en framkvæmdaleyfi verði gefið út.

Áhrif á mengun jarðvegs og vatnsgæði. Fram kemur að í Sveitarfélaginu Ölfusi liggja strengleiðin um fjarsvæði vatnsbólís Orkuveitu Reykjavíkur við Engidalskvísl, í Mosfellsbæ um fjarsvæði næst Geithálsi, við Hafravatnsveg og við Geitháls, innan marka Reykjavíkur, liggja strengleiðin um fjarsvæði vatnsbóla. Fram kemur að jarðstrengurinn sjálfur valdi engri mengun, sem áhrif geti haft á vatnsvernd og umferð á framkvæmdatíma eigi ekki að hafa í för með sér meiri áhrif á vatnsvernd en önnur umferð á svæðinu. Fylgt verði öryggis- og verklagsreglum fyrir verktaka og aðra sem erindi eigi inn á vatnsverndarsvæði á höfuðborgarsvæðinu sem settar séu af vatnsveitum höfuðborgarsvæðisins í samvinnu við hlutaðeigandi heilbrigðiseftirlit og Skógræktarfélag Reykjavíkur.

Fram kemur að niðurstaða Landsnets sé sú að framkvæmdin muni hafa óveruleg neikvæð áhrif í för með sér. Þau áhrif séu þekkt og því ekki ástæða til að framkvæmdin verði háð mati á umhverfisáhrifum.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

Almennt. Í umsögnum Grímsness- og Grafningshrepps, Mosfellsbæjar, Sveitarfélagsins Ölfuss, Fornleifaverndar ríkisins, Framkvæmdastjórnar um vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins, Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis, Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, Orkuveitu Reykjavíkur, Neytendastofu, umhverfissviðs Reykjavíkurborgar og Vegagerðarinnar kemur fram það álit að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Iðnaðarráðuneytið gerir ekki athugasemdir við framkvæmdina og Umhverfisstofnun telur ekki líklegt að fyrirhuguð framkvæmd muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Vegagerðin bendir á að samráðs verði þörf við stofnunina vegna fjarlægðar jarðstrengs frá vegi, dýpt undir fláa eða vegrás, þveranir undir veg, frágang innan veghelgunarsvæðis ofl.

Í svörum Landsnets kemur fram að haft verði samráð við Vegagerðina um ofangreinda þætti.

Áhrif á menningarminjar. Fornleifavernd ríkisins bendir á að fornleifaskráning hafi ekki farið fram á öllu framkvæmdasvæðinu. Stofnunin telur því mikilvægt að úttekt

verði gerð á jarðstrengsleiðinni áður en framkvæmdir hefjast eins og til stendur af hálfu Landsnets og gera þurfi Fornleifavernd ríkisins grein fyrir niðurstöðum úttektarinnar. Ef í ljós komi að framkvæmdin komi til með að spilla fornleifum þurfi að leita leyfis stofnunarinnar til þess að fá að raska fornleifunum og sæta þeim skilmálum sem settir verða.

Í svörum Landsnets er ítrekað að fyrirhugað framkvæmdasvæði verði skoðað áður en framkvæmdir hefjist og Fornleifavernd ríkisins verði skýrt frá niðurstöðum.

Áhrif á mengun jarðvegs og vatnsgæði. Í umsögn Umhverfissviðs Reykjavíkurborgar kemur fram að upplýsingar skorti um strenginn sjálfan, þ.e. gerð, efni og eiginleika þeirra svo og umhverfisáhrif efnanna, t.d. yrði strengurinn rofinn vegna óhapps.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis er bent á að ekki sé fjallað um þann möguleika að jarðstrengurinn sem slíkur eða efni úr honum geti borist í umhverfið. Í þessu sambandi þurfi að horfa til þess að strengurinn gæti rofnað við framkvæmdir inni á vatnsverndarsvæðinu. Ekki sé fjallað um hvað verði um strenginn eftir að notkun hans verður hætt.

Í svörum Landsnets kemur fram að jarðstrengurinn sé með einangrun úr plasti (polyethylene). Þessir strengir séu mun umhverfisvænni en eldri gerðir strengja, sem hafi verið olúfylltir. Strengurinn sé að meginhluta samsettur úr ál- eða koparleiðara og þykkri polyethylene kápu. Þó strengurinn rofni séu engin efni notuð í jarðstrenginn sem geti borist út í umhverfið og valdið mengun á neysluvatni, s.s. kælimiðlar eins og olía eða gas. Fram kemur að almennt sé miðað við að jarðstrengir sem þessir endist í 30-40 ár, en ýmsir rekstrarlegir þættir geti haft áhrif á hann. Hafi strengurinn þjónað hlutverki sínu megi fjarlægja hann. Hins vegar sé líklegt að raforkuvinnsla á Nesjavöllum muni halda áfram, og því verði lagður nýr strengur ef þessi verði ekki rekstrarhæfur. Líklegt sé að þá verði notast við sama strengstæði og strengnum einfaldlega skipt út.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis kemur fram að mikilvægt sé að framkvæmdin sé skilyrt við að öryggisreglum fyrir verktaka og aðra sem erindi eiga inn á vatnsverndarsvæði Reykjavíkur og nágrennis sé fylgt þegar unnið sé innan vatnsverndarsvæðisins. Nokkur hætta sé á olíumengun vegna tækjanna og sömuleiðis geti verið talsverð mengunarhætta vegna olíuáfyllingar og geymslu á efnum.

Í svörum Landsnets er tekið undir ábendingu heilbrigðiseftirlitsins. Lögð verði áhersla á að verktakar á vegum Landsnets vinni eftir þeim ákvæðum sem gilda innan vatnsverndarsvæða, sbr. reglugerð nr. 797/1999 m.s.br. um varnir gegn mengun grunnvatns og samþykkt um verndarsvæði vatnsbóla innan lögsagnarumdæma Mosfellsbæjar, Reykjavíkur, Seltjarnarneskaupstaðar, Kópavogs, Garðabæjar, Sveitarfélagsins Álftaness og Hafnarfjarðar. Í kröfum til verktaka verði tekið mið af öryggisreglum fyrir verktaka og aðra sem erindi eigi inn á vatnsverndarsvæði Reykjavíkur og nágrennis, sem settar séu af vatnsveitum höfuðborgarsvæðisins í samvinnu við hlutaðeigandi heilbrigðiseftirlit og Skógræktarfélag Reykjavíkur.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurlands kemur fram að þar sem framkvæmdir séu fyrirhugaðar m.a. innan vatnsverndarsvæðis Þingvallavatns sé farið fram á að sérstakar varúðarreglur verði settar í verklýsingu til verktaka við framkvæmd verksins, varðandi alla meðferð á olíum og öðrum mengandi efnum. Jafnframt er farið fram á að framkvæmdaaðili tilkynni Heilbrigðiseftirliti Suðurlands hvenær verkið verði framkvæmt. Vísað er hér til reglugerða nr. 797/1999 um varnir gegn mengun

grunnvatns, nr.785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun og nr. 650/2006 um framkvæmd verndunar vatnasviðs og lífríkis Þingvallavatns.

Í svörum Landsnets kemur fram að farið verður eftir ábendingum Heilbrigðiseftirlits Suðurlands í samræmi við þær reglugerðir sem vísað er til í umsögninni. Landsnet muni einnig tilkynna eftirlitinu hvenær verkið verður framkvæmt.

Í umsögn Framkvæmdastjórnar um vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins kemur fram að mestu máli skipti að staðið verði vel að verklegum framkvæmdum við lagningu jarðstrengsins en að hætta af sjálfum strengnum sé ekki fyrir hendi. Bent er á nauðsyn þess að haft verði samráð um allar nauðsynlegar mengunarvarnir við Umhverfissvið Reykjavíkurborgar og Heilbrigðiseftirlit Kjósarsvæðis.

Í svörum Landsnets kemur fram að haft verði samráð við ofangreinda aðila um allar nauðsynlegar mengunarvarnir á framkvæmdatíma.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða lagningu 145 kV jarðstrengs frá Nesjavöllum að Geithálsi (Nesjavallalína 2) alls um 24 km leið. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 3 b í 2. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b.

Áhrif á gróður og fugla. Fyrir liggur að jarðstrengurinn verður að mestum hluta lagður um svæði sem raskað hefur verið við fyrri framkvæmdir en þau svæði hafa nú að einhverju leyti verið grædd upp. Í flestum tilfellum er það graslendi sem mun raskast og því hægt um vik við frágang og uppgræðslu að framkvæmdum loknum. Skipulagsstofnun telur í ljósi þessa að áhrif lagningar jarðstrengsins á gróður verði ekki veruleg. Skipulagsstofnun telur að áhrif á fugla verði óveruleg, búsvæði munu ekki skerðast auk þess sem framkvæmdatími er áætlaður seinni parts sumars eða haust 2008 þannig að truflun á framkvæmdatíma mun líklega ná til fárra fuglategunda.

Sjónræn áhrif og áhrif á jarðmyndanir. Ljóst er að framkvæmdin mun hafa tímabundið rask í för með sér sem um leið hefur nokkur neikvæð áhrif á yfirbragð svæðisins en þau áhrif ættu að minnka verulega eftir að frágangi er lokið og ummerki að hverfa að mestu á fáeinum árum. Skipulagsstofnun leggur áherslu á að staðið verði þannig að verki við jarðstrengslögn hjá Dyrinum í Dyradal að sérstæðar jarðmyndanir raskist ekki og að samráð verði haft við Umhverfisstofnun um fyrirkomulag lagningar strengsins á því svæði.

Áhrif á menningarminjar. Varðandi áhrif á fornleifar þá tekur Skipulagsstofnun undir umsögn Fornleifaverndar ríkisins um mikilvægi úttekta m.t.t. fornleifa á jarðstrengsleiðinni áður en framkvæmdir hefjast eins og til stendur af hálfu Landsnets og að Fornleifavernd ríkisins verði gerð grein fyrir niðurstöðum úttektarinnar. Að því tilskyldu að farið verði eftir skilmálum Fornleifaverndar ríkisins varðandi fornleifar sem kunna að finnast telur Skipulagsstofnun að áhrif framkvæmdanna á fornleifar séu ekki líkleg til að verða verulega neikvæð.

Áhrif á jarðvegsmengun og vatnsgæði. Í umsögnum umhverfissviðs Reykjavíkurborgar og Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis var lýst yfir áhyggjum varðandi hugsanlega jarðvegsmengun frá strengnum á fjarsvæðum vatnsverndarsvæða. Samkvæmt upplýsingum í svörum Landsnets eru engin efni notuð í jarðstrenginn sem geta borist út í umhverfið og valdið mengun á neysluvatni, s.s.

kælimiðlar, olía eða gas, þó að svo fari að strengurinn rofni. Skipulagsstofnun telur ekki líklegt að mengunarhætta sé til staðar við lagningu jarðstrengsins á fjarsvæðum vatnsverndarsvæða en stofnunin tekur undir umsagnir Heilbrigðiseftirlits Suðurlands og Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis um mikilvægi þess að varúðarreglum fyrir verktaka, m.a. um notkun mengandi efna, sé fylgt þegar unnið sé innan vatnsverndarsvæða sem og Landsnet hyggst gera. Auk þess tekur stofnunin undir umsögn Framkvæmdastjórnar um vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins um nauðsyn samráðs um allar nauðsynlegar mengunarvarnir á framkvæmdatíma við umhverfissvið Reykjavíkurborgar og Heilbrigðiseftirlit Kjósarsvæðis sem og Landsnet hyggst gera.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Landsnets ehf. við tilkynningu, umsagnir og viðbrögð framkvæmdaraðila vegna þeirra. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að lagning 145 kV jarðstrengs frá Nesjavöllum að Geithálsi (Nesjavallalína 2) sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun veur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Grímsness- og Grafningshrepps, Sveitarfélagsins Ölfuss, Mosfellsbæjar og Reykjavíkurborgar skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. og starfsleyfi Heilbrigðiseftirlits Suðurlands, Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis og umhverfissviðs Reykjavíkurborgar skv. reglugerð nr.785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun og leyfi iðnaðarráðherra skv. raforkulögum nr. 65/2003 um lagningu háspennulína sem er 66 kV eða stærri.

Áður en framkvæmdaleyfi er veitt þarf að liggja fyrir staðfest breyting á Aðalskipulagi Grímsness- og Grafningshrepps 2002-2014, Aðalskipulagi Sveitarfélagsins Ölfuss 2002-2014, Aðalskipulagi Mosfellsbæjar 2002-2024 og Aðalskipulagi Reykjavíkur 2001-2024. Aðalskipulagsbreytingarnar eru háðar lögum nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.

Fyrir liggur niðurstaða um umhverfisáhrif lagningar 145 kV jarðstrengs á fornleifar, jarðmyndanir, gróður, fugla og vatnsverndarsvæði. Skipulagsstofnun bendir viðkomandi sveitarfélögum á að fjalla þarf um þessi áhrif í umhverfismati aðalskipulagstillögunnar fyrir svæðið. Með kynningu á aðalskipulagi mun almenningi gefast tækifæri til að kynna sér fyrirhugaðar framkvæmdir.

Skipulagsstofnun ítrekar mikilvægi þess að Landsnet ehf. og aðrir sem að framkvæmdinni koma viðhafi þá verktilhögun og mótvægisáðgerðir sem kynnt hafa verið við meðferð málsins og vöktun á áðgerðum og áhrifum þannig að framkvæmdin sé ekki líkleg til að valda verulegum og óafturkræfum áhrifum á umhverfið.

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 m.s.b. má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 9. júlí 2007.

